

თამარ გობეჯიშვილი*
გვანცა ტაკაშვილი**

მედიაში საადვოკატო წარმომადგენლობის ეთიკური საფუძვლები და რეგულირების მნიშვნელობა

დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის მექანიზმი, მედია-ცია, დღითიდღე იძენს უფრო მეტ გამოყენებასა და პოპულარობას, რაც, რა თქმა უნდა, განსაკუთრებულ დაინტერესებას იწვევს იურისტებში, როგორც პრაქტიკული, ისე სამეცნიერო კვლევის თვალსაზრისით. მედიაციის განვითარებასთან ერთად გამოიკვეთა რიგი პრობლემური საკითხები, რომელთა გადაჭრისთვისაც სხვადასხვა ქვეყანაში განსხვავებული მექანიზმი ჩამოყალიბდა.

საქართველოში მედიაციის პროცესის რეგულირების კუთხით საჭირო ნორმატიული ბაზა უკვე მოქმედია, რომელიც საჭიროებს ცვლილებებს მედიაში იურიდიული წარმომადგენლობის ეთიკური ვალდებულების შინაარსისა და ფარგლების ნათლად განსაზღვრის თვალსაზრისით.

მედიაციის პროცესში თითოეულ მონაწილეს თავისი შეუცვლელი ფუნქცია და როლი აქვს. მედიაში ადვოკატი წარმომადგენლის ქცევას ერთ-ერთი გამომწვევი მნიშვნელობა ენიჭება, რამეთუ ის დიდწილად არის მხარის მიერ ინფორმირებული გადაწყვეტილების მიღების ხელშემწყობი. ამდენად, მედიაში წარმომადგენლის ქცევა კონფრონტაციულ პროცესებში წარმომადგენლობისგან განსხვავებით თვისობრივად ახლებურ ეთიკურ სტანდარტსა და ნორმატიულ დანაწესს უნდა ემორჩილებოდეს. სწორედ ამიტომ, მედიაციის

* ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ეროვნული ცენტრის სტაჟიორი.

** ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ეროვნული ცენტრის სტაჟიორი.

პროცესში ძალიან დიდი მნიშვნელობა ენიჭება იურიდიული წარმომადგენლობის ეთიკურ ვალდებულებებს, რადგან იგი დამყარებული და აგებულია ნდობასა და კონფიდენციალობაზე. აქედან გამომდინარე, სულ უფრო და უფრო მნიშვნელოვანი ხდება მედიაციაში წარმომადგენლობის ეთიკური ვალდებულების ეფექტიანი რეგულირება. გონივრული და დროული ეთიკის პრინციპების რეგულირება მედიაციაში საადვოკატო წარმომადგენლობის საკითხზე.

საკვანძო სიტყვები: მედიაცია, მედიაციის პროცესი, ადვოკატ წარმომადგენელი, ეთიკის კოდექსი, ადვოკატ წარმომადგენლის ეთიკური ვალდებულებები, ეთიკის კომისია, კონფიდენციალურობის დაცვა.

არ არსებობს უფრო ძნელი,
წარმატების თვალსაზრისით უფრო საეჭვო და
უფრო სახიფათო საქმე,
ვიდრე ახალი წესრიგის დაფუძნება

ნიკოლო მაკიაველი

1. შესავალი

თანამედროვე მსოფლიოს სამართლებრივ სისტემებში ერთ-ერთ მთავარ გამოწვევას წარმოადგენს მედიაციის პროცესის სამართლებრივი რეგულირება. მართალია, მედიაციას გააჩნია მრავალსაუკუნეობრივი ისტორია და იგი ძველად, საქართველოში მეტად გამოყენებად ინსტიტუტს წარმოადგენდა, თუმცა თანამედროვე გაგებით ეს პროცესი ახალ საფეხურს წარმოადგენს სამართლებრივი დავების გადაწყვეტისას და მისი რეგულირებაც გამოწვევაა ქვეყნისთვის.

სამედიატორო საქმიანობის პოპულარიზაციასთან ერთად მით უფრო აქტუალური ხდება მედიაციის პროცესში ეთიკური საკითხების სამართლებრივი რეგულირება. მედიაციის განვითარებასთან ერთად გამოიკვეთა ადვოკატი წარმომადგენლის როლი ამ პრო-

ცესში. სწორედ ამიტომ, აქტუალური გახდა წარმომადგენლის ეთიკური ვალდებულებების საკანონმდებლო დონეზე მონესრიგება.

კვლევის მიზანია შეფასდეს ადვოკატი წარმომადგენლის, როგორც პროცესის მნიშვნელოვანი მონაწილის, ეთიკური ვალდებულებები მედიაციის პროცესში, რათა ხაზი გაესვას აღნიშნულ ვალდებულებათა სპეციფიკურ ხასიათს დავის გადაწყვეტის თანამშრომლობით პროცესში. ნაშრომში განხილულია აშშ-სა და ავსტრალიაში მოქმედი ცალკეული სტანდარტები, სადაც ნათლად ჩანს, თუ როგორ რეგულირდება საკანონმდებლო დონეზე ადვოკატის ეთიკური ვალდებულებები, რა შეიმუშავეს ამ ქვეყნებმა (შტატებმა), რათა მომხდარიყო მედიაციის პროცესში წარმომადგენელზე ეთიკური ვალდებულების გავრცელება.

კვლევის შედეგად შესაძლოა შეფასდეს თუ რა ეთიკური ვალდებულებები ვრცელდება მედიაციის პროცესში წარმომადგენელზე, მიიჩნევა თუ არა მედიაციაში წარმომადგენლობა საადვოკატო საქმიანობად და უნდა ვრცელდებოდეს თუ არა მასზე ადვოკატის უკვე დადგენილი ეთიკური ვალდებულებები. განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა ეთიკური ვალდებულებების საკანონმდებლო დონეზე ახლებურ მონესრიგებას, ეთიკის კოდექსის გავრცელებას მედიაციის პროცესში წარმომადგენელზე და მასში ცვლილებება-დამატებების შეტანას.

2. ადვოკატი წარმომადგენლის როლი მედიაციის პროცესში

მედიაცია, როგორც დავის ალტერნატიული მეთოდი, უფრო მეტად გამოყენებადი ხდება. ქართული ჩვეულებითი სამართლისათვის მედიაციის ინსტიტუტი გარკვეულწილად დამახასიათებელი იყო. მე-18 საუკუნეში არსებობდნენ სპეციალიზებული მოსამართლეები, რომლებიც ბჭე-მედიატორების სახელით, მოიხსენიებოდნენ. ვახტან VI-ის სამართლის კრებული ნათელი მაგალითია იმისა, რომ მომრიგებელ-მოსამართლეები საქართველოში მედია-

ციის ინსტიტუტის განვითარებამდე არსებობდნენ.¹ 2019 წლის საპარლამენტო კანონშემოქმედების შედეგად, საქართველოს პარლამენტის მიერ მიღებულ იქნა საქართველოს კანონი „მედიაციის შესახებ“. ამ კანონის მე-2 მუხლის „ა“ ქვეპუნქტის თანახმად, მედიაცია განიმარტა პროცესად, რომლის საშუალებითაც ორი ან რამდენიმე მხარე მედიატორის დახმარებით ცდილობს დავის ურთიერთშეთანხმებით დასრულებას.²

მედიაციის პლატფორმა, ეს არის მოლაპარაკების პროცესის ხელშეწყობა და მხარდაჭერა.³ მედიაცია აღიქმება სტრუქტურირებული მოლაპარაკების პროცესად, რომელიც მედიატორის აქტიური მონაწილეობის შედეგად მიმდინარეობს. გერმანელი იურისტების ნაწილი მიიჩნევს, რომ დავის მოგვარების ალტერნატიული საშუალება - მედიაცია ინტერესების წინა პლანზე წამოწევას ემსახურება და ნაკლებ მნიშვნელობას ანიჭებს პრეტენზიებს.⁴ იგი ხორციელდება მედიატორის (მესამე პირის) ჩართულობის შედეგად. სწორედ მისი მონაწილეობითა და ჩართულობით მიიღწევა მხარეთა შორის კონსენსუსი. მედიატორი არ აიძულებს მედიაციის მონაწილე მხარეებს შეასრულონ რაიმე გადაწყვეტილება, იგი ასრულებს ნეიტრალურად მდგომი მხარის ფუნქციას, ეხმარება მათ და ასევე მათი საჭიროებების, ინტერესებისა და მოსაზრებების საფუძველზე უწევს დახმარებას.⁵

დავების ალტერნატიული გადაწყვეტა მოიცავს სასამართლო პროცესის გარდა ნებისმიერ ფორმას, *inter alia*, მედიაციასაც. დღეს „Alternative Dispute Resolution“ და მისი ქართულენოვანი შესატყვისი:

¹ *ონიანი ს.*, ტერმინ „ბჭის“ მნიშვნელობისათვის ძველ ქართულ სამართალში, „სამართლის ჟურნალი“, №2, 2013, 14-25.

² საქართველოს კანონი „მედიაციის შესახებ“, სსმ, 18/09/2019, მე-2 მუხლის „ა“ ქვეპუნქტი.

³ *Stitt A.*, *Mediation: a Practical Guide*, “Cavendish Publishing”, London, Sydney, Portland, Oregon, 2004, 1.

⁴ *ცერცვაძე გ.*, მედიაცია, დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული ფორმა (ზოგადი მიმოხილვა), თბ., 2010, 26.

⁵ *Dingle J., Kelbie J.*, *The Mediation Handbook*, the London School of Mediation, London, 2013-2014, 9.

„მედიაცია“ იდენტური მნიშვნელობის ტერმინებად აღიქმება მთელ ევროპაში და მათ შორის დიდ ბრიტანეთშიც.⁶ შეიძლება ითქვას, რომ მედიაცია ისწავვის არა წარსულში მომხდარი მოვლენების ანალიზისაკენ, არამედ დავის პროდუქტიულად მოგვარებისაკენ, რადგან იგი სოციალურ-სამართლებრივი მოვლენაა და მისი მთავარი მიზანი მასში მონაწილე მხარეების საერთო თანაბარმნიშვნელოვანი ინტერესების შეჯერებაა.

მედიაციის პოპულარიზაციასთან ერთად უფრო და უფრო საინტერესო და პრობლემური ხდება პროცესის ეთიკური საკითხების სამართლებრივი მოწესრიგება. ამ მხრივ განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება ადვოკატი წარმომადგენლის როლს მედიაციის პროცესში. წარმომადგენელი არის ფიზიკური პირი, რომელიც ცდილობს მხარის ინტერესებისათვის საუკეთესო შედეგის მიღებას. მედიაციის პროცესის დროს ადვოკატები არ მოქმედებენ წინასწარ განსაზღვრული საპროცესო სამართლებრივი შეზღუდვების პირობებში.⁷ წარმომადგენელი მედიაციაში მშვიდობის დამამყარებლად განიხილება.⁸ მან უნდა მოამზადოს საკუთარი კლიენტი მედიაციისთვის, სწორედ მან მედიატორთან ერთად უნდა დაანახოს მხარეს სხვაობა რეალურ ინტერესებსა და მის მიერ დაყენებულ სამართლებრივ მოთხოვნებს შორის. ეს უნდა გაკეთდეს იმ მიზნით, რომ მხარემ აქცენტი გააკეთოს რეალურ ინტერესებზე და დაინცოს შეთანხმების მიღწევის მიზნით ოფციების შემუშავება.⁹

მედიაციაში წარმომადგენლობა ადვოკატის მხრიდან გულისხმობს გარკვეული ვალდებულებების შესრულებას, საკუთარი მარ-

⁶ ცერცვაძე გ., მედიაცია, დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული ფორმა (ზოგადი მიმოხილვა), თბ., 2010, 28.

⁷ ჩანტლაძე რ., ადვოკატი წარმომადგენლის ეთიკური ვალდებულებები მედიაციის პროცესში (ქართული და ამერიკული მოდელის შედარებით სამართლებრივი ანალიზი), ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა – წელიწდეული 2018-2019“, 2019, 229.

⁸ Walker S., Smith D, Advising and Representing Clients at Mediation, Simonds & Hill Publishing, London, 2013, 3.

⁹ ყანდაშვილი ი., მედიაცია დავის გადაწყვეტის ეფექტური ალტერნატიული საშუალება, თბ., 2020, 190.

ნმუნებლისათვის პროცესის შესახებ სრული ინფორმაციის მიწოდებას და სწორი რჩევის მიცემას მედიაციის საჭიროების შესახებ. მთავარ საკითხს წარმოადგენს ის, რომ ადვოკატს სწორად უნდა ესმოდედეს მედიაციის მიზანი და შინაარსობრივად აღიქვამდეს მედიაციის პროცესს - სჯეროდეს მედიაციის სარგებლიანობის და მედიატორში არ ხედავდეს პროფესიულ კონკურენტს. მედიაციის პროცესში ადვოკატი წარმომადგენლის მონაწილეობის შემთხვევაში მასზე ვრცელდება ანალოგიური ეთიკური წესები და სტანდარტები, რასაც არეგულირებს ამა თუ იმ ქვეყნის ადვოკატთა ეთიკის კოდექსი.¹⁰

ამერიკის შეერთებულ შტატებში მე-20 საუკუნის 50-იანი წლებიდან იწყება მედიაციის პროცესში ადვოკატის არსსა და მნიშვნელობაზე დისკუსიები.¹¹ აშშ-ს ადვოკატთა ასოციაციის „მოდელური წესის“ პრეამბულის მიხედვით, ადვოკატს ეკისრება გარკვეული ვალდებულებები, რომელიც გულისხმობს კლიენტის ინტერესების გულმოდგინედ დაცვას.¹² კანონმდებლობის მიხედვით, ადვოკატს დავის გადაწყვეტის მიზნით შეუძლია არა მხოლოდ წარმომადგენლობითი იურიდიული მომსახურების განევა, ასევე იურიდიული მომსახურების განევა, როგორც მესამე ნეიტრალურ პირს. შესაბამისად, ივარაუდება, რომ მედიაციის პროცესში ადვოკატის ჩართულობაზე უნდა გავრცელდეს ეს მითითებები. აღსანიშნავია, ავსტრალიის მოდელი, რომელიც ჰგავს აშშ-ს მოდელს. ავსტრალიაში მედიაციის პროცესში მონაწილე იურისტებისთვის არსებობს სპეციალური, სარეკომენდაციო სახის სახელმძღვანელო. მოცემული სახელმძღვანელო მითითებები შემუშავებულია ავსტრალიის სამართლის საბჭოს მიერ დროდადრო გადახედვის პერსპექტივით და დამატებების შეტანით.

¹⁰ *Chern C., International Commercial Mediation, London, 2008, 122.*

¹¹ *ჩანტლაძე რ., ადვოკატი წარმომადგენლის ეთიკური ვალდებულებები მედიაციის პროცესში (ქართული და ამერიკული მოდელის შედარებით-სამართლებრივი ანალიზი), ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა – ნელინდეული 2018-2019“, 2019, 231.*

¹² *Model of Rules of Professional Conduct, American Bar Association, 2004, Preamble.*

ადვოკატის მიერ უნდა მოხდეს ყველა შესაძლო რისკის შეფასება და მხარის ინტერესების შესაბამისი გადაწყვეტილების მიღება. სწორი კონსულტაციის გაწევის მიზნით, აუცილებელია კლიენტსა და ადვოკატს შორის ჩამოყალიბდეს ნდობა. ნდობის პრინციპს აქვს უაღრესად დიდი მნიშვნელობა, რადგან მისი დარღვევის შემთხვევაში ადვოკატს ეკისრება ვალდებულება შეწყვიტოს კლიენტის სახელით მოქმედება/საქმიანობა.¹³ კლიენტს უნდა ჰქონდეს ადვოკატის ნდობა, რომელიც ხელს უწყობს კონსულტაციის მოდელს დაფუძნებული მედიაციის პროცესის წარმართვას.

მედიაციაში ადვოკატებისგან მოელიან მთავარს, რომ ისინი არ წარმოჩინდებიან როგორც მთავარი სპიკერები და ეს ადგილი დაეთმოთა თავად კლიენტს. „ადვოკატი მზად უნდა იყოს ინტერესებზე დაფუძნებული (Interest-Based) მოლაპარაკებისთვის“.¹⁴ კვალიფიციურ ადვოკატ წარმომადგენელს მოეთხოვება, რომ მხარი დაუჭიროს კლიენტის უშუალო მონაწილეობას პროცესებში. გაეროს ძირითადი პრინციპებით, ადვოკატები ნებისმიერ დროს უნდა ზრუნავდნენ მათი პროფესიის პატივისა და ღირსების შესანარჩუნებლად.¹⁵

3. ზოგადად მედიაციაში ადვოკატი წარმომადგენლის ეთიკური ვალდებულების შესახებ

საადვოკატო ცნების განსაზღვრასთან ერთად მნიშვნელოვანია დადგინდეს მედიაციის პროცესში რა ეთიკური ვალდებულებე-

¹³ კვაჭაძე მ., გასიტაშვილი ე., ბოჭორიშვილი კ., კობახიძე ი., ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის კომენტარები ეთიკის კომისიის პრაქტიკაზე დაყრდნობით, თბ., 2011, 8-9.

¹⁴ ხარებავა გ., ადვოკატის ეთიკური ვალდებულება მედიაციაში წარმომადგენლობის ეტაპზე, ყურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა, წელიწდეული 2020“, 2020, 107.

¹⁵ Basic Principles on the Role of Lawyers, Adopted by the Eighth United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, Cuba, 27 August to 7 September 1990.

ბი აკისრია ადვოკატ წარმომადგენელს და როგორ არეგულირებს ამ საკითხს საქართველოს კანონმდებლობა.

დღესდღეობით, მედიაში მონაწილე მხარის წარმომადგენელთან მიმართებით არ არსებობს პირდაპირი ნორმატიული მონესრიგება, რაც ზუსტად მონესრიგებდა თუ რა ეთიკური ვალდებულებები აკისრია ადვოკატს, როგორც მხარის წარმომადგენელს, მედიაციის პროცესში. აქედან გამომდინარე, საჭიროა, დავადგინოთ რამდენად ვრცელდება „ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი“¹⁶ წარმომადგენელზე. კოდექსის მე-11 მუხლი ადგენს მოქმედების ფარგლებს, რომლის თანახმად, ეთიკის კოდექსის მოქმედება ვრცელდება ადვოკატებზე. ადვოკატი პასუხისმგებელია იმ პირთა ეთიკურ ქცევაზე, რომელიც მოქმედებს ადვოკატის დავალებით ან მისი სახელით ახორციელებს ქმედებას, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა ადვოკატმა მიიღო ყველა გონივრული ზომა იმისთვის, რომ ამ პირების ქცევა შესაბამისობაში ყოფილიყო ეთიკის კოდექსის მოთხოვნებთან.¹⁷

საინტერესოა იურიდიულ პრაქტიკაში ჩამოყალიბებული განმარტებები თუ ვისზე და როდის ვრცელდება კოდექსის მოქმედება. კერძოდ, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 2014 წლის 16 ივნისის გადაწყვეტილებაში¹⁸ აღნიშნულია შემდეგი: „ეთიკის კოდექსის“ მე-11 მუხლის, სსიპ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის და უზენაესი სასამართლო პრაქტიკის ანალიზი ცხადყოფს, რომ ადვოკატს დაეკისრება ადვოკატის ზოგადი ეთიკური ვალდებულებები ადვოკატის სტატუსის შექმნისთანავე და ეთიკური ნორმების ფარგლები არ შემოიფარგლება კონკრეტულ საქმეზე საადვოკატო საქმიანობის მიმდინარეობით.“¹⁹

¹⁶ სსიპ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის „ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი“, 15/04/2006, მე-2 მუხლი.

¹⁷ იქვე, მე-11 მუხლი.

¹⁸ სსიპ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 2014 წლის 16 ივნისის გადაწყვეტილება №164/13, 5.

¹⁹ ჩანტლაძე რ., ადვოკატი წარმომადგენლის ეთიკური ვალდებულებები მედიაციის პროცესში (ქართული და ამერიკული მოდელის შედა-

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატა ერთ-ერთ საქმესთან²⁰ მიმართებით აღნიშნავს, რომ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი განსაზღვრავს ადვოკატთათვის ეთიკის წესებს, რომლებიც უკავშირდება უშუალოდ მათ სტატუსსა და საადვოკატო საქმიანობას. თავის მხრივ, პალატა განმარტავს, რომ ადვოკატის საქმიანობა არ შემოიფარგლება მხოლოდ „ადვოკატთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლში ჩამოთვლილი შემთხვევებით²¹ და მოქმედებს ადვოკატთა შორის ურთიერთობის დროსაც.²²

განმარტებაში აღნიშნულია, რომ ადვოკატის ეთიკური ვალდებულებები ვრცელდება სასამართლოს გარეთ ადვოკატთა შორის ურთიერთობაზეც და არ შემოიფარგლება მხოლოდ რომელიმე კონკრეტული საქმით.²³ აქედან გამომდინარე, ნათლად ჩანს, რომ ადვოკატის ეთიკური ვალდებულებები დაკავშირებულია მის სტატუსთან, პირი შეიძენს თუ არა ადვოკატის სტატუსს მასზე ვრცელდება ეთიკის კოდექსით დადგენილი ნორმები და შესაბამისად, ვალდებულია ეს ნორმები, როგორც ადვოკატმა ნებისმიერ სიტუაციაში დაიცვას. აღნიშნულის მიხედვით, უნდა დავასკვნათ, რომ მედიაციის პროცესში ადვოკატზე, რომელიც მხარის წარმომადგენლად გამოდის, ვრცელდება ეთიკის კოდექსით დადგენილი ნორმები, იგი პროცესის განმავლობაში ვალდებულია ამ ნორმებით

რებითსამართლებრივი ანალიზი), ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა – წელიწდეული 2018-2019“, 2019, 235. იხ. ციტირება: სსიპ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 2014 წლის 16 ივნისის გადაწყვეტილება, №164/13, 5.

²⁰ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 2015 წლის 6 მაისის №დს-შ/5-15 გადაწყვეტილება, 4-5.

²¹ საქართველოს კანონი „ადვოკატთა შესახებ“, სსმ, 22, 20/06/2001, მე-2 მუხლი.

²² საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 2015 წლის 6 მაისის №დს-შ/5-15 გადაწყვეტილება, 4-5.

²³ ჩანტლაძე რ., ადვოკატი წარმომადგენლის ეთიკური ვალდებულებები მედიაციის პროცესში (ქართული და ამერიკული მოდელის შედარებით-სამართლებრივი ანალიზი), ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა – წელიწდეული 2018-2019“, 2019, 235.

განახორციელოს საქმიანობა მედიაციაში მხარეების მიმართ. ასევე მნიშვნელოვანია არსებობდეს სპეციფიკური ნორმები მედიაციის პროცესში წარმომადგენელთან მიმართებით, რომელიც მედიაციის პროცესის სპეციფიკიდან გამომდინარე ზუსტად იქნება მორგებული ამ პროცესსა და საჭირო ეთიკურ ვალდებულებებზე.²⁴

3.1. მედიაციაში საადვოკატო წარმომადგენლობის ზოგადი კონცეპტუალური საფუძველი

ადვოკატთა ეთიკის კოდექსი იცავს პროცესში მხარეს ადვოკატის არამართლზომიერი ქმედებისგან და გარკვეულ სანქციასაც ითვალისწინებს ეთიკური ვალდებულების გადაცდომისთვის, თუმცა მედიაციის განვითარებასთან ერთად ადვოკატის ეთიკური ვალდებულებების რეგულირება აქტუალური ხდება.²⁵

ადვოკატს, იმის მიუხედავად რომელ მხარესთან ურთიერთობს, აქვს ვალდებულება გამოიჩინოს პატივისცემა ყველა მხარის მიმართ და იყოს კეთილსინდისიერი.²⁶ ამ შემთხვევაში აღსანიშნავია კეთილსინდისიერების პრინციპი. ნებისმიერ შემთხვევაში, ადვოკატი ვალდებულია მედიაციის მიმდინარეობის დროს კეთილსინდისიერების პრინციპზე დაყრდნობით წარმართოს პროცესი. მედიაციის პროცესში კეთილსინდისიერების პრინციპს კი გადამწყვეტი როლი ენიჭება მედიაციის კონცეპტუალური მიზნისა და თანამშრომლობითი ბუნებიდან გამომდინარე.

ადვოკატს ნებისმიერი მხარის მიმართ გააჩნია კონფიდენციალურობის დაცვის ვალდებულება. იმისთვის რომ მედიაციის პროცესი თავისი შინაარსობრივი წესების დაცვით წარმართოს აუცილებელია, რომ მხარეებს შეეძლოთ ყველა საკითხზე გულახდილად

²⁴ *Wolski B.*, On Mediation, Legal Representatives and Advocates, University of New South Wales Law Journal, Vol. 38 (1), 2015, 15-16.

²⁵ *Golann D.*, Mediation Advocacy, the Role of Lawyers in Mediation, Jams International, 2008, 5.

²⁶ *Walker M.*, Guidelines for Lawyers in Mediations, ADR Bulletin, Vol. 9, №8, 2015.

და დაუფარავად საუბარი, სწორედ ამიტომ, კონფიდენციალურობის პრინციპი წარმოადნს მედიაციის პროცესის საყრდენ ინსტიტუტს და თავის მხრივ, წარმომადგენელი ვალდებულია კონფიდენციალურობა დაიცვას ნებისმიერი მხარის მიმართ, მაშინაც კი თუკი სამედიაციო პროცესი დასრულებულია.

პრაქტიკაში დიდ პრობლემას წარმოადგენს ადვოკატთა ფინანსური დაინტერესების საკითხი მედიაციის პროცესში. ამასთან მნიშვნელოვანია ერთ-ერთი საქმე, რომელშიც ადვოკატი მანიპულირებდა კლიენტის ინტერესებით, რათა საქმიდან მეტი თანხა მიეღო.²⁷ მოცემული საქმიდან ნათლად გამოიკვეთა, რომ ადვოკატის ფინანსური დაინტერესების გამო მედიაციის პროცესი არასწორი კუთხით მიმდინარეობდა, რადგან ერთ-ერთი წარმომადგენელი არ მოქმედებდა ეთიკური ვალდებულების ფარგლებში, არ იყო კონცენტრირებული კლიენტის საუკეთესო ინტერესებზე და დავის შეთანხმებით გადაწყვეტაზე.

ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი პრინციპი თანამშრომლობის ვალდებულებაა, რაც გულისხმობს ადვოკატის მონაწილეობას პროცესში შეჯიბრითობის პრინციპს მიღმა, რომელიც ძირითადად გამოიყენება სასამართლო საქმისწარმოების დროს. წარმომადგენელი მედიაციის პროცესში არის მომლაპარაკებელი, რომლის მიზანს წარმოადგენს არა საქმის მოგება, არამედ საქმის მორიგებით დასრულება, ისე რომ მეორე მხარის ინტერესებიც იყოს გათვალისწინებული დამდგარ შედეგში, ხოლო თუკი ადვოკატი იმოქმედებს შეჯიბრებითობის პრინციპით და არა მოლაპარაკებასა და დიპლომატიურ პრინციპებზე დაყრდნობით, მედიაციის პროცესში დასაწყისშივე განწირული იქნება. მედიაციის პროცესში მიზანს წარმოადგენს საერთო შეთანხმების მიღწევა და არა გამარჯვებულის გამოვლენა.

²⁷ იხ. ბოსტონის ადვოკატთა ასოციაციის კვლევა, იურისტების ეთიკური ვალდებულებების მიმოხილვა მედიაციის პროცესში ჩართულობისას, <<https://rothadr.com/>> [18.02.2022].

3.2. ადვოკატის ეთიკური ვალდებულებები მედიაციაში მონაწილე მხარეთა მიმართ

მნიშვნელოვანია ადვოკატის ეთიკური ვალდებულებები, რომლებიც მას სასამართლოს წინაშე აქვს აღებული. Hopeshore Ply Ltd v Melroad Equipment Ply Ltd საქმეში სასამართლომ დაადგინა, რომ მხარის ადვოკატმა დააღვია სასამართლოს წინაშე აღებული ვალდებულება საქმე წარემართა ეფექტურად, რადგან ვერ შედგა მხარეთა შორის მედიაცია.²⁸ მედიაციის პროცესში მხარის ადვოკატმა არ უნდა თქვას ტყუილი და განზრახ შეცდომაში არ უნდა შეიყვანოს როგორც კლიენტი, ასევე სასამართლო.

სასამართლოს შეცდომაში შეყვანაში იგულისხმება ისეთი სამედიაციო აქტის წარდგენა სასამართლოსთვის, რომლითაც მტკიცდება რომ მხარეებს შორის მოხდა სამედიაციო შეთანხმება, თუმცა რეალურად ამას ადგილი არ ჰქონია.²⁹

იურიდიულ ლიტერატურაში არსებობს დავა იმასთან მიმართებით თუ რა ეთიკური ვალდებულებები აქვს ადვოკატს მედიატორის წინაშე, რადგან თუკი მედიატორი აღქმული იქნება მხარედ, ადვოკატს ნაკლები ეთიკური ვალდებულება გააჩნია მის მიმართ, ხოლო თუკი მედიატორს გავუთანაბრებთ მოსამართლეს, ადვოკატის ვალდებულებაც მის მიმართ იზრდება და უთანაბრდება მოსამართლის წინაშე აღებულ ვალდებულებას.³⁰ ასეთ დროს ადვოკატი ვალდებულია მის ხელთ არსებული ყველა სამართლებრივი მნიშვნელობის მქონე ფაქტის შესახებ მიაწოდოს მედიატორს ინფორმაცია.

ადვოკატი ვალდებულია მეორე მხარის მიმართ გამოიჩინოს თავაზიანობა და სამართლიანობა.³¹ „თავაზიანობა“ ყოველ კონ-

²⁸ *Wolski B., On Mediation, Legal Representatives and Advocates, University of New South Wales Law Journal, Vol. 38 (1), 2015, 15.*

²⁹ იქვე, 14-15.

³⁰ იქვე, 14-17.

³¹ იხ. *ჩიტაშვილი ნ.,* სამართლიანი შეთანხმება, როგორც მედიაციის ეთიკური ურღვევების საფუძველი, *ჟურნ. „ღაღის ალტერნატიული გადაწყვეტა - წელიწადეული 2016“*, თსუ-ის გამომცემლობა, 2017, 10.

კრეტულ შემთხვევაში განიმარტება და ადვოკატისგან ზოგადი ფორმალური წესების დაცვის მოლოდინს ქმნის, როგორცაა თვალთ კონტაქტი, დროულად გადარეკვა, წერილზე პასუხი და ა.შ.³² თანამშრომლობის მოვალეობა (Duty to Cooperate) მხოლოდ გარკვეულ შემთხვევებში აკისრია ადვოკატს და არ გულისხმობს მხარისთვის დახმარების განევას. ეს ვალდებულება მაშინ აკისრია ადვოკატს თუ იგი გათვალისწინებულია სპეციალური კანონით ან კონტრაქტით და გულისხმობს მხარეთა კოლეგიალურ მოპყრობას ერთმანეთის მიმართ, ხოლო ინტერესთან კონკურენციის პირობებში ცალსახად კლიენტის ინტერესების დაცვას ენიჭება უპირატესობა.³³ ადვოკატს აკისრია პატიოსნობისა და პირდაპირობის ვალდებულება, რაც გულისხმობს აკრძალვას, ადვოკატმა განზრახ შეცდომაში შეიყვანოს მხარე დასაქმესთან დაკავშირებულ საკითხებში.

იმის მიუხედავად ადვოკატი სასამართლოში წარმოადგენს კლიენტს თუ მედიაციაში, აუცილებელია იმოქმედოს კლიენტის საუკეთესო ინტერესების გათვალისწინებით, რისთვისაც აუცილებელია კლიენტთან კომუნიკაცია და მისი აზრისა და შეხედულების გათვალისწინება მოლაპარაკების პროცესში, რათა შედეგი იყოს კლიენტის ინტერესებზე ორიენტირებული.³⁴ ადვოკატს მედიაციის პროცესში კლიენტის მიმართ აკისრია თვითგამორკვევის ხელშეწყობის ვალდებულება, ასევე ერთგულების მოვალეობა, რაც გულისხმობს იმას, რომ ადვოკატი კლიენტს უნდა უჭერდეს მხარს მედიაციის პროცესში და დაეხმაროს მას საკითხის უკეთ გააზრებაში. ადვოკატს კლიენტის მიმართ აკისრია კონფიდენციალობის ვალდებულება, რაც მოიცავს მედიაციის დროს მიღებული ინფორმაციის გაუმჟღავნებლობას, როგორც მედიაციის პროცესის მიმდინარეობისას, ასევე მისი დასრულების შემდეგაც, ვინაიდან, „კონფი-

³² *Wolski B., On Mediation, Legal Representatives and Advocates, University of New South Wales Law Journal, Vol. 38 (1), 2015, 19.*

³³ იქვე, 18-24.

³⁴ იხ. *კვაჭაძე მ., გასიტაშვილი ე., ბოჭორიშვილი კ., კობახიძე ი., ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის კომენტარები ეთიკის კომისიის პრაქტიკაზე დაყრდნობით, თბ., 2011, 18.*

დენციალობა მედიაციისათვის განმსაზღვრელი უპირატესობა და ფუნდამენტური საფუძელია.“³⁵

4. ეთიკური ვალდებულების მოქმედების ფარგლები

4.1. ამერიკის შეერთებული შტატების სტანდარტი

ამერიკის შეერთებულ შტატებში მოქმედებს „ადვოკატის ქცევის მოდელური წესი“ (The Model Rules of Professional Conduct)³⁶. ასევე, ამერიკის ადვოკატთა ასოციაციის მიერ მიღებულია „შეთანხმების ეთიკური გაიდლაინები“, რომელიც წარმოადგენს სარეკომენდაციო სამართლებრივ დოკუმენტს. ის განსაზღვრავს მხარეთა შორის მოლაპარაკების ეტაპზე კერძო სამართლის ადვოკატი წარმომადგენლებისთვის ეთიკურ ნორმათა სისტემას.³⁷ ე.წ. „გაიდლაინების“ პრეამბულაში დოკუმენტის მიზნად სახელდება სამოქალაქო სამართლებრივი დავების დროს, მოლაპარაკების მხარეთა შორის დავის სამართლიანად გადაწყვეტის წახალისება.³⁸

გაიდლაინების გამოყენება შესაძლებელი და რეკომენდებულია არა მარტო სასამართლო დავის, არამედ დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ფარგლებში. ყურადსაღებია ის ფაქტი, რომ „გაიდლაინებით“ დადგენილი რეგულაციები მიმართულია მედიაციის პროცესში მონაწილე ადვოკატი წარმომადგენლისადმი. მას ეკისრება რა გარკვეული ეთიკური ვალდებულებები, რაც თავის მხრივ, შინაარსით ემთხვევა ეთიკურ ნორმებს, რომლებიც

³⁵ *ჩიტაშვილი ნ.*, მედიაციის ეთიკის რეგულირების ფარგლები და ეთიკის სტანდარტით ბოჭვის ადრესატები, „სამართლის ჟურნალი“, №1, 2016, 34.

³⁶ Model Rules of Professional Conduct, American Bar Association, 2004.

³⁷ *ჩანტლაძე რ.*, ადვოკატი წარმომადგენლის ეთიკური ვალდებულებები მედიაციის პროცესში (ქართული და ამერიკული მოდელის შედარებით-სამართლებრივი ანალიზი), ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა – ნელინდეული 2018-2019“, 2019, 237.

³⁸ The Ethical Guidelines for Settlement Negotiations, American Bar Association, 2002, Preamble.

დადგენილია „მოდელური წესით“. მოცემული წესი წარმოადგენს ეთიკური ქცევის სტანდარტის დამდგენ დოკუმენტს, რომელიც ამერიკის ადვოკატთა ასოციაციის წევრებისთვისაა განკუთვნილი. „გაიდლაინების“ მიხედვით მედიაციის პროცესში მონაწილე ადვოკატ წარმომადგენელს, განსხვავებით „მოდელური წესისგან“, მიზნულია რომ ეკისრება გარკვეული ეთიკური ვალდებულებები არა მხოლოდ კლიენტის, არამედ მედიაციის პროცესში თითოეული მხარის მიმართ.³⁹ ეს ყოველივე მიზნად ისახავს მედიაციის პროცესში ყოველი მხარისთვის სამართლიანი შეთანხმების მიღწევას.⁴⁰ ეთიკურ ვალდებულებებში შეგვიძლია ვიგულისხმოთ: კომპეტენტურობის, ცოდნის ეთიკური ვალდებულება, კონფიდენციალურობის დაცვის ვალდებულება და სხვა. ამასთან, „გაიდლაინებით“ დანესებულია სპეციალური ეთიკური ვალდებულებები უშუალოდ კლიენტის მიმართ ადვოკატ წარმომადგენლებისთვის. შედარებისთვის, საქართველოში მოქმედი „ადვოკატთა ეთიკის კოდექსი“ ადგენს კომპეტენტურობის, ინტერესთა კონფლიქტის და კონფიდენციალურობის ზოგად პრინციპებს. შეიძლება ითქვას, რომ აშშ-ს ადვოკატთა ასოციაციის „მოდელური წესი“ და ამ შინაარსის საქართველოში მოქმედი ეთიკის კოდექსი მსგავს რეგულაციას აწესებს ზოგადი პრინციპების მიმართ. ამერიკელ ადვოკატებს არ აქვთ აკრძალული კლიენტის საქმეში ჩართულ ისეთ პირებთან ურთიერთობა, რომლებსაც წარმომადგენლობა არ გააჩნიათ, მაგრამ დანესებულია ფარგლები, რომლის დაცვაც ასეთი ურთიერთობის დროს ვეალბათ.

საინტერესოა, თუ რა ხდება მაშინ, როდესაც ადვოკატი წარმომადგენელი არღვევს ეთიკურ ვალდებულებებს და როგორ რეგულირდება ეს ყოველივე. ამერიკული სამართლის დოქტრინაში

³⁹ ჩანტლაძე რ., ადვოკატი წარმომადგენლის ეთიკური ვალდებულებები მედიაციის პროცესში (ქართული და ამერიკული მოდელის შედარებითსამართლებრივი ანალიზი), ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა – ნელინდელი 2018-2019“, 2019, 235, 240.

⁴⁰ Sheril J. A., *Ethics for Lawyers Representing Clients in Mediation*, Atlanta, 2012, 3.

მედიაციის პროცესში ადვოკატი წარმომადგენლის მხრიდან ეთიკური ვალდებულების დარღვევის კერძო შემთხვევები არსებობს. ეს შემთხვევები შესაძლებელია დაიყოს ე.წ. „ბლეფად“ და მოთხოვნის უფლების ღირებულების გადაჭარბებად. აშშ-ში ვალდებულების დარღვევის შემთხვევაში ვრცელდება „მოდელური წესის“ ნორმები.⁴¹ მაგალითად, მედიაციის პროცესში ადვოკატის მიერ გახმაურებული საქმის არსებითი და მნიშვნელოვანი გარემოებები, რომლებიც არ უნდა გახმაურებულიყო, შეფასებულ იქნება „მოდელური წესის“ კეთილსინდისიერების პრინციპის უხეშ დარღვევად.⁴²

„მოდელური წესის“ პრეამბულის მიხედვით, დავის გადაწყვეტის მიზნით, ადვოკატი უფლებამოსილია კლიენტს გაუწიოს არა მხოლოდ წარმომადგენლობითი იურიდიული დახმარება, არამედ იურიდიული მომსახურებაც, როგორც მესამე ნეიტრალურმა პირმა. შესაბამისად, ამერიკულ სამართლებრივ დოქტრინაში მიიჩნევა, რომ „მოდელური წესის“ გამოყენება და გავრცელება შესაძლებელია სხვა სამართლებრივ ურთიერთობებზე ადვოკატსა და კლიენტს შორის.

სამართლებრივი აქტით განმტკიცებული ადვოკატის ეთიკური ვალდებულებები მიიჩნევა, რომ ვრცელდება მედიაციის პროცესზეც, მიუხედავად იმისა, რომ ოფიციალურ ტექსტში არ არსებობს ამ ყოველივეზე მითითება.⁴³ ასევე, დეტალური რეგულირების თვალსაზრისით, შექმნილია „შეთანხმების ეთიკური გაიდლაინები“, რომლებშიც განსაზღვრულია ეთიკურ ნორმათა სისტემა, რომელიც გამოიყენება, როგორც სასამართლო დავის, ასევე დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ფარგლებში. მოცემული სარეკომენ-

⁴¹ *Roth B. J., Ethical Considerations for Advocates in Mediation, Massachusetts Lawyer's Weekly, 2005, 2.*

⁴² *ჩანტლაძე რ., ადვოკატი წარმომადგენლის ეთიკური ვალდებულებები მედიაციის პროცესში (ქართული და ამერიკული მოდელის შედარებითსამართლებრივი ანალიზი), ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა – ნელინდელი 2018-2019“, 2019, 243.*

⁴³ იქვე, 2.

დაციო ხასიათის დოკუმენტი „მოდელური წესის“ მსგავსად არეგულირებს გარკვეულ საკითხებს და ზოგ შემთხვევაში გარკვეული ნორმები ეყრდნობა.⁴⁴

ადვოკატებს საზოგადოების მიმართ მაღალი პროფესიული და ზნეობრივი პასუხისმგებლობა აკისრიათ. რა თქმა უნდა, კლიენტის ინტერესებს უპირატესობა ენიჭება. სწორედ ამიტომ ამერიკის შეერთებული შტატებში, კანონმდებელი მოქმედებს კლიენტის ინტერესებიდან გამომდინარე და მიიჩნევს, რომ მედიაციის პროცესში წარმომადგენლობისას ადვოკატზე ვრცელდება, როგორც პროფესიის წარმომადგენელზე, სათანადო ეთიკური ქცევის სტანდარტი, რომელიც განსაზღვრულია როგორც „მოდელური წესით“, ასევე „გაიდლაინებით“. ამ მხრივ საინტერესოა, ვირჯინიის შტატში დამკვიდრებული პრაქტიკა. 1999 წელს მიღებულ იქნა სპეციალური „წესები“, რომლებიც მოქმედებს ადვოკატის მიმართ მედიაციის პროცესის დროს.⁴⁵ მოცემული დოკუმენტი დეტალურად განიხილავს ადვოკატის ვალდებულებებს და ამახვილებს ყურადღებას მის კონფიდენციალობასა და ინფორმირების ვალდებულებებზე.⁴⁶ ვირჯინიაში მოქმედი კოდექსი (Virginia Code of Professional Responsibility) ძირითადად ყურადღებას ამახვილებს ადვოკატის ქცევაზე, „წესები“ კი ფართოდ აღწერს ადვოკატის, როგორც პრობლემის გადაწყველის, მრჩეველის, შუამავლის, მესამე მხარის ნეიტრალური და შუამავლის როლს.⁴⁷

ამერიკის შეერთებული შტატების პრაქტიკა, საკანონმდებლობა და დოქტრინური განმარტებები ნათელყოფს, რომ ადვოკატ წარმომადგენლის საქმიანობა საადვოკატო საქმიანობად მიიჩნევა და მასზე სრულად ვრცელდება ადვოკატის მიმართ დადგენილი რეგულაციები.

⁴⁴ Model Rules of Professional Conduct, American Bar Association, 2004.

⁴⁵ The Virginia Rules of Professional Conduct (“Rules”), 1999.

⁴⁶ The Virginia Rules of Professional Conduct (“Rules”), 1999, Rule 1.4.

⁴⁷ Lawrence H., Hoover Jr., Advocacy in Mediation: Ethics, CLE Programs “Advocacy in Mediation”, 1999.

4.2. ავსტრალიაში მოქმედი სტანდარტი

ავსტრალიას აქვს ხანგრძლივი, 112-წლიანი ისტორია შერიგებისა და არბიტრაჟის გამოყენების სფეროში დავების მოსაგვარებლად და მის ინდუსტრიულ სასამართლოებს ხშირად უწოდებდნენ შემათანხმებელ და საარბიტრაჟო კომისიებს.⁴⁸

მიუხედავად ამდენწლიანი განვითარების ისტორიისა, ავსტრალიას არ ჩამოუყალიბებია სპეციფიკური მოდელი მედიაციაში, რომელიც მხოლოდ ამ ქვეყნისთვის იქნებოდა დამახასიათებელი და გამოირჩეოდა სპეციფიკით, მეტიც, ავსტრალიული მედიაციის მოდელი ადვილად ამოსაცნობია ამერიკელი მედიატორებისთვის, რადგან ძირითადი ნაწილი სწორედ ამერიკის მოდელზეა აგებული.⁴⁹

1990-იანი წლებისთვის მედიაცია კარგად იყო ჩამოყალიბებული და მიღებული იურისტების მიერ, როგორც საქმეების გადაწყვეტის სასარგებლო მექანიზმი. ახალი სამხრეთ უელსის უზენაესი სასამართლოს ყოფილი მოსამართლე, ენდრიუ როჯერსი, კონფერენციაზე გამოსვლისას, დაუპირისპირდა იურისტების აუდიტორიას იმის შესახებ, რასაც იგი უწოდებდა მათ ახლად აღმოჩენილ ენთუზიაზმს შუამავლობის მიმართ. მოსამართლის განცხადებაში არსებობდა კითხვა, რომ მედიაცია იყო თუ არა პოპულარული კონფიდენციალობის გამო და თუკი ეს კონფიდენციალობა შეიზღუდებოდა კანონის დონეზე იქნებოდა მედიაცია ისევ მოთხოვნადი?!⁵⁰ ეს კითხვა დღესაც პოპულარულია მედიატორებს შორის და ამ კითხვაზე პასუხის გაცემა საკმაოდ რთულია, რადგან კონფიდენციალობა მედიაციის განუყოფელი ეთიკური სტანდარტია.

ავსტრალიის მოდელი ჰგავს აშშ-ს და სხვა ქვეყნების მოდელს და არ გამოირჩევა რაიმე თავისებურებით, მიუხედავად ამდენწლი-

⁴⁸ *Kalowski J., Through the Cultural Prism: Mediation in Australia, Publication: Diversité des Médiations du Monde: Afriques - Orientes - Amériques ... et Europes, Paris, 2009.*

⁴⁹ იქვე.

⁵⁰ იქვე.

ანი ისტორიისა, თუმცა, ავსტრალიაში მედიაციის პროცესში მონა-
ნილე იურისტებისთვის არსებობს სპეციალური, სარეკომენდაციო
სახის სახელმძღვანელო.⁵¹

მოცემული სახელმძღვანელო მითითებები შემუშავებულია ავ-
სტრალიის სამართლის საბჭოს მიერ დროდადრო გადახედვის პერ-
სპექტივით და დამატებების შეტანით. სახელმძღვანელოს მიხედ-
ვით, მედიაციის დროს ადვოკატი ვალდებულია დაიცვას კონფი-
დენციალურობა როგორც კლიენტთან ურთიერთობისას, ასევე მე-
დიაციის პროცესის მიმართ და მიმდინარეობისას ნებისმიერ ასპექ-
ტში. უფრო მეტიც, კანონის შესაბამისად, ადვოკატმა უნდა დაიც-
ვას კონფიდენციალურობა, რომელიც მოთხოვნილია მხარეების მი-
ერ და რომელიც განსაზღვრულია სამედიაციო შეთანხმებით.⁵²

მედიაციის დროს ადვოკატი და მისი კლიენტი აუცილებლად
უნდა მოქმედებდეს კეთილსინდისიერად. სახელმძღვანელოს კო-
მენტარების თანახმად, ადვოკატი ვალდებულია კლიენტს ურჩიოს
კეთილსინდისიერების პრინციპის დაცვა.⁵³ ადვოკატმა უნდა შეწყ-
ვიტოს პროცესში ისეთი კლიენტის წარმოდგენა, რომელიც გან-
ზრახ არღვევს კეთილსინდისიერების პრინციპს. ასევე, თუ ადვოკა-
ტი ეჭვობს, რომ მედიაციისას სხვა მხარეები მოქმედებენ არაკე-
თილსინდისიერად, ეს ჯერ პირადად უნდა განიხილოს შუამავალ-
თან.⁵⁴ ამასთან მიმართებით მნიშვნელოვანია საქმე *Western
Australia v Taylor*,⁵⁵ რომელშიც ტრიბუნალმა განერა კრიტერიუმე-
ბი, ჰქონდა თუ არა მთავრობას კეთილსინდისიერად მოლაპარაკე-
ბის ვალდებულება. მოცემულ კრიტერიუმებს თუკი აკმაყოფილებ-
და მხარე, მაშინ მიიჩნეოდა, რომ კეთილსინდისიერების პრინციპი
არ იყო დაცული. მოცემულ კრიტერიუმებს შორისაა, მომლაპარა-
კებლის გაგზავნა უფლებამოსილების გარეშე, რომელიც მოსმენა-

⁵¹ Guidelines for Lawyers in Mediation, Law Council of Australia, 2019, 2, 5-6.

⁵² იქვე, Art. 2.1.

⁵³ იქვე, Art. 2.2.

⁵⁴ იქვე.

⁵⁵ (1996) 134 FLR 211 at 224-225 (National Native Title Tribunal, Member 51 Sumner).

ზე და დისკუსიაზე მეტს აკეთებს; შეთანხმებიდან გადახვევა; ხისტი და არასათანადო პოზიციის მიღება; საპირისპირო წინადადების წარდგენის ჩავარდნა; უარი წერილობით შეთანხმებაზე ხელისმონერაზე, რომელიც მოლაპარაკების პროცესთანაა დაკავშირებული; კონკრეტულ ვითარებაში წარუმატებლობის მიღწევა, მაშინ, როცა საშუალო ადამიანი მოცემულ სიტუაციაში მოლაპარაკებას წარმატებით დაასრულებდა. მოცემული კრიტერიუმების დაკმაყოფილების შემთხვევაში მხარის არაკეთილსინდისიერება გვაქვს სახეზე.

სახელმძღვანელო მიუთითებს ადვოკატის ვალდებულებაზე აუხსნას მხარეს რას წარმოადგენს მედიაცია და მასთან ერთად მოახდინოს რისკების ანალიზი. ადვოკატმა პროცესში ფართო ჭრილში უნდა იფიქროს და არ უნდა შემოისაზღვროს თავი მხოლოდ სამართლებრივი კუთხით, აუცილებელია რომ წარმომადგენლის მიერ მოხდეს კლიენტის ინტერესების გათვალისწინება, მასთან დისკუსია და საერთო მიზნამდე მისვლა.

მედიაციის პროცესში გათვალისწინებული უნდა იყოს კლიენტის პირადი, ბიზნეს და კომერციული ინტერესი, რაც დავის მის სასარგებლოდ გადანყვეტას შეუწყობს ხელს. ადვოკატმა უნდა აუხსნას მხარეს, რომ მედიაცია არის მოლაპარაკების პროცესი საერთო კონსენსუსსამდე მისასვლელად, ეს არ არის შეჯიბრითობის პრინციპი,⁵⁶ რომელშიც გამარჯვებული და დამარცხებული მხარე არსებობს.⁵⁷

სახელმძღვანელოში მითითებულია ის უნარები, რომელიც ეხმარება ადვოკატს წარმატებული მედიაციისთვის. უნდა აღინიშნოს, რომ მედიაციის პროცესში საჭირო უნარები განსხვავდება ადვოკატირების დროს გამოსაყენებელი უნარებისგან. ადვოკატისთვის მნიშვნელოვანია აქტიური მოსმენის უნარის გამოვლენა მაშინაც კი თუკი პროცესი არ მიმდინარეობს სამართლებრივ ჭრილში.

⁵⁶ იქვე, Art. 5.1

⁵⁷ რაზმაზე ნ., მედიაციის პროცესში ადვოკატ-წარმომადგენლის ეთიკის სტანდარტი და რეგულირების ფარგლები, ნაშრომი მაგისტრის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბ., 2019, 44.

წარმომადგენელი, რომელიც იყენებს დამარწმუნებელ და არა შეჯიბრითობისა და აგრესიულ მეთოდს და ითვალისწინებს მეორე მხარის ინტერესებსაც უფრო დიდ წარმატებას მიაღწევს მედიაციის პროცესში, ვიდრე ადვოკატი, რომელიც მხოლოდ საკუთარი კლიენტის ინტერესებს დაიცავს და არ იქნება დიპლომატი ამ პროცესში.⁵⁸

მოცემული სახელმძღვანელო არის ძირითადი პრინციპების ერთობლიობა, რომელზე დაყრდნობითაც მოქმედებს წარმომადგენელი მედიაციის პროცესში. მოცემული დოკუმენტის არსებობით მეტად გამარტივებულია ამ პროცესის შესწავლა ადვოკატ-წარმომადგენლისთვის, თავმოყრილი წესები ერთგვარი სახელმძღვანელო პრინციპებია წარმომადგენლისთვის, რომლისთვისაც ახალი სამედიაციო საქმიანობა. სწორედ ამიტომ არის მოცემული სახელმძღვანელო პრინციპების არსებობა მნიშვნელოვანი საქართველოში, რადგან, რეალურად, მედიაცია ახლა აღწევს პოპულარობის მწვერვალს საქართველოში და შესაბამისად, გამოუცდელები არიან მოცემულ საკითხში ადვოკატ-წარმომადგენლები და მათთვის საჭრია იმ სახელმძღვანელო პრინციპების ერთობლიობის არსებობა, რომელიც მათ მედიაციის პროცესის შესწავლასა და წარმართვას გაუადვილებს.

5. ადვოკატი წარმომადგენლის ეთიკური ვალდებულების რეგულირების ფარგლები და არსებული გამოწვევები საქართველოში

საქართველოში ადვოკატი წარმომადგენლის საქმიანობის რეგულირება მედიაციის პროცესში გარკვეული პრობლემების წინაშე დგას. „ადვოკატთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლის საფუძველზე სადვოკატო საქმიანობად განიხილება: ადვოკატის მიერ იურიდიული რჩევის მიცემა იმ პირისათვის, რომელმაც მას დახმარებისათვის მიმართა (კლიენტი); კლიენტის

⁵⁸ Guidelines for Lawyers in Mediation, Law Council of Australia, 2019, Art. 6.

წარმომადგენლობა საკონსტიტუციო დავის, სისხლის, სამოქალაქო ან ადმინისტრაციული სამართლის საქმეზე სასამართლოში, არბიტრაჟში, დაკავების, გამოძიების ორგანოებში; მესამე პირის მიმართ სამართლებრივი დოკუმენტების მომზადება და კლიენტის სახელით ნებისმიერი დოკუმენტაციის წარდგენა; ისეთი იურიდიული დახმარების გაწევა, რომელიც არ უკავშირდება მესამე პირის წინაშე წარმომადგენლობას.⁵⁹

მოცემული მოწესრიგებით ჩამოთვლილია იურიდიული მომსახურების ის სახეები, რომლებიც ადვოკატმა უნდა გაუწიოს კლიენტს. სამწუხაროდ, ნორმის სიტყვა-სიტყვითი განმარტების საფუძველზე, იგი არ იძლევა შესაძლებლობას, რომ ადვოკატის მონაწილეობა მედიაციის პროცესში ადვოკატ წარმომადგენლად განიხილებოდეს საადვოკატო საქმიანობად. „ადვოკატთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლში არ არის განხილული საადვოკატო საქმიანობად მედიაციის პროცესი, მოხსენიებულია მხოლოდ დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ხერხებიდან არბიტრაჟი და კითხვის ნიშნის ქვეშ დგება საკითხი, რამდენად შეიძლება რომ ანალოგის სახით გავრცელდეს ეს დათქმა მედიაციის პროცესზე.

„ადვოკატთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-6 მუხლი იძლევა შესაძლებლობას, რომ გაფართოვდეს ადვოკატის უფლებები, კერძოდ არსებული რეგულირებით: „ადვოკატს უფლება აქვს კლიენტის ინტერესების დასაცავად გამოიყენოს ყველა საშუალება, რომელიც აკრძალული არ არის კანონმდებლობით ან პროფესიული ეთიკის ნორმებით.“⁶⁰ თუ განხილულ სამართლებრივ ნორმებს განვმარტავთ ტელეოლოგიური განმარტების მეთოდით,⁶¹ მაშინ შესაძლებელი იქნება, რომ ისინი გავრცელდეს მედიაციის პროცესზე და ნორმის ობიექტური მიზნიდან გამომდინარე ვიხელმძღვანელოთ.

⁵⁹ საქართველოს კანონი „ადვოკატთა შესახებ“, სსმ, 22, 20/06/2001, მე-2 მუხლი.

⁶⁰ იქვე, მე-6 მუხლი.

⁶¹ შენიშვნა: ტელეოლოგიური განმარტება ნიშნავს სამართლის ნორმის ობიექტური მიზნის განსაზღვრას. მისი მიზანია განსაზღვროს სამართლის ნორმის განხორციელების შესაძლებლობა.

აუცილებელია, ყურადღება გავამახვილოთ, სსიპ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის პროფესიული ეთიკის კოდექსის პრეამბულასა და პირველ მუხლზე.⁶² კოდექსით დეკლარირებულია ადვოკატის ქცევის წესები საზოგადოებისა და კლიენტის წინაშე. მის მიზნად განიხილება საზოგადოების წინაშე დაკისრებული პროფესიული და ზნეობრივი პასუხისმგებლობიდან გამომდინარე პროფესიული ეთიკის ნორმების შესაბამისი ქცევის წესის განსაზღვრა.

ეთიკის კოდექსის პირველი მუხლის თანახმად, ადვოკატს ეკისრება ვალდებულება პროფესიული საქმიანობის განხორციელებისას იხელმძღვანელოს გარკვეული ძირითადი პრინციპებით, რომლის შეუსრულებლობა ეთიკური ვალდებულების უხეშ დარღვევად განიხილება.⁶³ დღეს მოქმედ ნორმატიულ აქტებში, არ გხვდება მითითება გენერალური ეთიკური ვალდებულებების დარღვევის შესახებ ადვოკატ წარმომადგენლის მიერ მედიაციის პროცესში.

ეთიკის კოდექსის მე-11 მუხლი ნათელყოფს, რომ მისი მოქმედება ვრცელდება ადვოკატებზე. ისინი განიხილებიან პასუხისმგებელ პირებად იმ ქმედებებზე, რომლებიც განხორციელებულია მათი დავალებით ან მათი (ადვოკატის) სახელით. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის ერთგვაროვანი პრაქტიკის ანალიზის შედეგად, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ადვოკატს ეკისრება ადვოკატის ზოგადი ეთიკური ვალდებულებები ადვოკატის სტატუსის შექმნისთანავე და ეთიკური ფარგლები არ შემოიფარგლება მხოლოდ კონკრეტულ საქმეზე საადვოკატო საქმიანობით. ამ მხრივ ყურადსაღებია, 2014 წლის 16 ივნისის გადაწყვეტილება,⁶⁴ რომელსაც საკასაციო სასამართლოს დისციპლინური პა-

⁶² სსიპ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის „ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი“, 15/04/2006, პრეამბულა.

⁶³ იქვე.

⁶⁴ ჩანტლაძე რ., ადვოკატი წარმომადგენლის ეთიკური ვალდებულებები მედიაციის პროცესში (ქართული და ამერიკული მოდელის შედარებითსამართლებრივი ანალიზი), ყურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა – წელიწდეული 2018-2019“, თსუს გამომცემლობა, 2019, 235.

ლატაც დაეთანხმა. მოცემული საქმე მნიშვნელოვანია, რადგან უზენაესმა სასამართლომ განმარტა, რომ ადვოკატის ეთიკური ვალდებულებები დაკავშირებულია უშუალოდ მის სტატუსთან, არ შემოიფარგლება ადვოკატის საქმიანობით კონკრეტულ შემთხვევაში.⁶⁵ ეს განმარტება საშუალებას გვაძლევს, რომ მედიაციის პროცესში ადვოკატ წარმომადგენელზე გავრცელდეს ეთიკის კოდექსით დადგენილი ეთიკური ნორმები. ადვოკატი მედიაციის პროცესში ვალდებულია დაიცვას ეთიკის კოდექსით განეწილი ნორმები კლიენტისა და მედიაციის პროცესის სხვა მონაწილეების მიმართ.

მხოლოდ ტელელოგიური განმარტებებისა და განხილული გადანყვეტილების საფუძველზე მედიაციის პროცესში მონაწილე ადვოკატ წარმომადგენლის საქმიანობის რეგულირება აზრს მოკლებულია. კითხვის ნიშნის ქვეშ დგას ადვოკატ-წარმომადგენლის მიერ ეთიკური ვალდებულებების დარღვევის შემთხვევაში მისი პასუხისმგებლობის საკითხი. საქართველომ უნდა გადადგას ქმედითი ნაბიჯები ზოგადად მედიაციის ინსტიტუტისა და მოცემული ბუნდოვანი საკითხის გადაჭრის კუთხით. აუცილებელია გამოცდილების გაზიარება ამერიკის შეერთებული შტატებისგან, სადაც „მოდელური წესით“ დადგენილი რეგულაციები სრულად ვრცელდება ადვოკატ-წარმომადგენლის საქმიანობაზე.

ამ მიზნის განსახორციელებლად უნდა შეიქმნას განსაზღვრულობის მაღალი სტანდარტის მქონე ნორმატიული ბაზა, რომელიც ადვოკატი წარმომადგენლის საქმიანობას საადვოკატო საქმიანობად მიიჩნევს. ასევე შესაძლებელია ეთიკის კოდექსში მე-11 მუხლის მიმართ განხორციელდეს დამატება, რომელიც მოაწესრიგებს მედიაციის პროცესში ადვოკატის როლსა და ვალდებულებებს.

რეკომენდაციის თვალსაზრისით, უპრიანი იქნება, ცალკე ე.წ. „გაიდლაინების“ მსგავსი ინსტრუმენტის შექმნა, რომელიც დეტალურად მოაწესრიგებს ადვოკატ წარმომადგენლის ფუნქციას მედიაციის პროცესში და იქნება მხარეთა შორის მოლაპარაკებების

⁶⁵ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 2015 წლის 6 მაისის №დს-შ/5-15 გადანყვეტილება, 4-5.

ეტაპზე, დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ფარგლებში ადვოკატ წარმომადგენლებისთვის ეთიკურ ნორმათა სისტემა.⁶⁶

ავსტრალიის მაგალითის საფუძველზე, საქართველოში სასურველია მიღებულ იქნას მედიაციის პროცესში მონაწილე იურისტებისთვის სპეციალური, სარეკომენდაციო სახის სახელმძღვანელო. მნიშვნელოვანია, „მედიაციის შესახებ“ საქართველოს კანონში დამატების სახით შეტანილ იქნეს ცვლილება, რომლის მიხედვით, ადვოკატის მიერ მედიაციაში მხარის წარმომადგენლობა განმარტების საჭიროების გარეშე, მიჩნეულ იქნება საადვოკატო საქმიანობად.

6. დასკვნა

საქართველოში მოქმედი ნორმატიული დანაწესების სისტემური და ტელეოლოგიური განმარტებები, საშუალებას იძლევა ადვოკატის ეთიკური ვალდებულებები გავრცელებული იყოს მედიაციის პროცესში მხარეთა ადვოკატ წარმომადგენელზე.

ამერიკის შეერთებულ შტატებში, ისევე როგორც ავსტრალიაში, მედიაციაში ადვოკატ წარმომადგენელზე ადვოკატის ზოგადი ეთიკური ვალდებულებები ვრცელდება, ამის დასკვნის საშუალებას გვაძლევს აღნიშნულ ქვეყნებში მოქმედი საკანონმდებლო ბაზა. ასევე დოქტრინული განმარტებები საშუალებას გვაძლევს დავასკვნათ, რომ საადვოკატო საქმიანობად მიიჩნევა მედიაციაში წარმომადგენლობითი საქმიანობა და მასზე ვრცელდება როგორც ზოგადი, ასევე სპეციალური ეთიკური ვალდებულებები, რომლებიც გამტკიცებულია შესაბამის საკანონმდებლო აქტებში.

მიუხედავად ზემოაღნიშნულისა, მედიაციაში წარმომადგენლობის კონცეპტუალური თავისებურებისა და მედიაციის ბუნების გათვალისწინებით მნიშვნელოვანია, რომ მედიაციაში წარმომად-

⁶⁶ შენიშვნა: ადვოკატთა ასოციაციის მიერ გამოცემული იყოს ერთიანი სისტემატიზირებული აქტი, რომელიც მოაწესრიგებს მედიაციის პროცესში ადვოკატ წარმომადგენლის ეთიკურ ვალდებულებებს.

გენლობის ეთიკური საფუძვლები დამოუკიდებელ რეგულირებას დაექვემდებაროს. საჭიროა, ცვლილებები შევიდეს მოქმედ ეთიკის კოდექსში დამატების სახით, რომლითაც მედიაციის პროცესში ადვოკატი წარმომადგენლის საქმიანობა მიიჩნევა საადვოკატო საქმიანობად და მოხდება ზოგადი ეთიკური ვალდებულების განმარტების გარეშე გავრცელება მედიაციაში ჩართულ ადვოკატ წარმომადგენელზე. მოცემული ცვლილებები ხელს შეუწყობს აზრთა სხვადასხვაობის აღმოფხვრას მოცემულ საკითხზე და ჩამოაყალიბებს მედიაციაში კეთილსინდისიერი წარმომადგენლობის ერთგვაროვან გაგებას.

ბიბლიოგრაფია:

1. საქართველოს კანონი „ადვოკატთა შესახებ“, სსმ, 22, 20/06/2001.
2. სსიპ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის „ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი“, 15/04/2006.
3. საქართველოს კანონი „მედიაციის შესახებ“, სსმ, 18/09/2019.
4. *კვაჭაძე მ., გასიტაშვილი ე., ბოჭორიშვილი კ., კობახიძე ი.*, ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის კომენტარები ეთიკის კომისიის პრაქტიკაზე დაყრდნობით, თბ., 2011, 8-9, 18.
5. *რაზმაძე ნ.*, მედიაციის პროცესში ადვოკატ-წარმომადგენლის ეთიკის სტანდარტი და რეგულირების ფარგლები, სამაგისტრო ნაშრომი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბ., 2019, 44.
6. *ონიანი ს.*, ტერმინ „ბჭის“ მნიშვნელობისათვის ძველ ქართულ სამართალში, „სამართლის ჟურნალი“, №2, 2013, 14-25.
7. *ყანდაშვილი ი.*, მედიაცია დავის გადაწყვეტის ეფექტური ალტერნატიული საშუალება, თბ., 2020, 190.
8. *ჩანტლაძე რ.*, ადვოკატი წარმომადგენლის ეთიკური ვალდებულებები მედიაციის პროცესში (ქართული და ამერიკული მოდელის შედარებითსამართლებრივი ანალიზი), ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა – წელიწდეული 2018-2019“, 2019, 229, 231, 235, 237, 240, 243.

9. ჩიტაშვილი ნ., მედიაციის ეთიკის რეგულირების ფარგლები და ეთიკის სტანდარტით ბოჭვის ადრესატები, „სამართლის ჟურნალი“, №1, 2016, 34.
10. ჩიტაშვილი ნ., სამართლიანი შეთანხმება, როგორც მედიაციის ეთიკური ურღვეობის საფუძველი, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა - ნელინდეული 2016“, 2017, 10.
11. ცერცვაძე გ., მედიაცია, დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული ფორმა (ზოგადი მიმოხილვა), თბ., 2010, 26, 28.
12. ხარებავა გ., ადვოკატის ეთიკური ვალდებულება მედიაციაში წარმომადგენლობის ეტაპზე, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა, ნელინდეული 2020“, 2020, 107.
13. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 2015 წლის 6 მაისის №დს-შ/5-15 გადაწყვეტილება.
14. სსიპ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 2014 წლის 16 ივნისის გადაწყვეტილება №164/13.
15. Basic Principles on the Role of Lawyers, Adopted by the 8th United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, Cuba, 27 August to 7 September 1990.
16. Guidelines for Lawyers in Mediation, Law Council of Australia, 2019.
17. Model of Rules of Professional Conduct, American Bar Association, 2004.
18. The Ethical Guidelines for Settlement Negotiations, American Bar Association, 2002.
19. The Virginia Rules of Professional Conduct (“Rules”), 1999.
20. Chern C., International Commercial Mediation, London, 2008, 122.
21. Dingle J., Kelbie J., The Mediation Handbook, the London School of Mediation, London, 2013-2014, 9.
22. Kalowski J., Through the Cultural Prism: Mediation in Australia, Publication: Diversité des Médiations du Monde: Afriques - Orients - Amériques ... et Europes, Paris, 2009.
23. Lawrence H. Hoover, Jr., Advocacy in Mediation: Ethics, CLE programs “Advocacy in Mediation” 1999.
24. Roth B. J., Ethical Considerations for Advocates in Mediation, Massachusetts Lawyer’s Weekly, 2005, 2.
25. Sheril J. A., Ethics for Lawyers Representing Clients in Mediation, Atlanta, 2012, 3.

26. *Stitt A.*, Mediation: a Practical Guide, “Cavendish Publishing”, London, Sydney, Portland, Oregon, 2004, 1.
27. *Walker S., Smith D.*, Advising and Representing Clients at Mediation, Simonds & Hill Publishing, London, 2013, 3.
28. *Wolski B.*, On Mediation, Legal Representatives and Advocates, University of New South Wales Law Journal, Vol. 38 (1), 2015, 14-17, 18-24.